

13. Кузьмина Н. А. Интертекстуальный компонент в структуре языковой личности / Н. А. Кузьмина // Язык. Человек. Картина мира : материалы Всерос. науч. конф. / [ред. М. П. Одинцова и др.] : в 2 ч. – Ч. 1. – Омск : Изд-во ОмГУ, 2000. – С. 56–64.
14. Малычева Н. В. Персональность как функционально-семантическая категория текста / Н. В. Малычева // Теория поля в современном языкознании. – Уфа, 2000. – С. 113–118.
15. Павлючко И. П. Эмотивный и когнитивный аспекты творческой языковой личности / И. П. Павлючко // Язык и эмоции : личностные смыслы и доминанты в речевой деятельности : сб. науч. тр. – Волгоград : Перемена, 2004. – С. 204–214.
16. Сеница И. А. Языковая личность ученого-гуманитария XIX в. / И. А. Сеница. – К. : Изд. дом Д. Бураго, 2006. – 350 с.
17. Хачмафова З. Р. Женская языковая личность в художественном тексте : когнитивно-функциональный и лингвокультурологический аспекты (на материале русского и немецкого языков) / З. Р. Хачмафова. – Майкоп : Изд-во АГУ, 2010. – 282 с.

Кравцова Ю. В. Проблеми та перспективи дослідження мовної особистості письменника.

У статті розглядаються проблеми вивчення мовної особистості письменника в контексті загальної теорії мовної особистості – лінгвоперсоналогії. У зв'язку з цим актуальним є виявлення основних тенденцій і прогнозування перспектив розвитку лінгвопоетичної теорії мовної особистості автора.

Ключові слова: мовна особистість, мовна особистість письменника, модель мовної особистості письменника.

Kravtsova Y. V. Problems and prospects of research of writer's linguistic personality.

The article deals with the problems of studying writer's linguistic personality in the context of the general theory of linguistic personality – linguopersonology. In this connection it is topical to identify major trends and forecast prospects for the development of the linguopoetic theory of author's linguistic personality.

Keywords: linguistic personality, linguistic personality of writer, model of writer's linguistic personality.

Крокіс А. М.

Київський національний лінгвістичний університет

**СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНА ДОМІНАНТА
ГОМІЛІЙ ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО**

Статтю присвячено аналізу семантико-синтаксичної домінанти гомілії як жанру релігійного тексту. Встановлено основні семантичні площини лексики та пріоритетні синтаксичні засоби, вжиті у гоміліях Івана Золотоустого. Пояснено зумовленість функціонування мовних одиниць екстралінгвістичними факторами, зокрема іллокутивними намірами автора.

Ключові слова: релігійний текст, гомілія, Іван Золотоустий, семантико-синтаксична домінанта.

Дослідження релігійної комунікації на сучасному етапі здійснюються у межах парадигм функціональної стилістики, прагматики, дискурсології, теолінгвістики, соціолінгвістики, що зумовлено складністю і багатоплановістю самого предмета (І. В. Бугаєва [2]). Таку ж багатоаспектність спостерігаємо у вивченні проповіді (див. праці М. В. Анікушиної [1], В. А. Бурцевої [3], Д. О. Звездіна [5], Н. Ю. Івойлової [6], І. А. Істоміної [7], Т. В. Іцкович [8], С. О. Кот [9], І. О. Крилової [10], М. Б. Расторгуєвої [11], І. В. Рудік [12], Г. О. Савина [13], А. Г. Салахової [14], В. В. Ушакова [15], М. Wojtak [17]). Оскільки, незважаючи на сплеск зацікавленості

лінгвістів, залишається багато і теоретичних, і практичних питань щодо функціонування мови у релігійній сфері життєдіяльності суспільства, вважаємо актуальним подальше дослідження окремих жанрів, зокрема жанру гомілії – тлумачної проповіді, задля з'ясування їх місця в системі релігійної комунікації / релігійних текстів, їх лінгвістичної природи, зумовленої екстралінгвістичними факторами.

У даній статті ми ставили за мету визначити семантико-синтаксичну домінанту гомілій, що, на думку С. Я. Єрмоленко, відображає взаємодію мови і мислення у функціонально-стильових типах мовлення. С. Я. Єрмоленко називає семантико-синтаксичною домінантою функціонального стилю “конструктивний для функціонального стилю тип семантичних відношень, репрезентованих певними семантичними предикатами і відповідними семантико-синтаксичними синонімами” [4, с. 29] і семантико-синтаксичною домінантою наукового стилю вважає причинно-наслідкові, художнього – просторово-часові і суб’єктно-об’єктні, публіцистичного – видільно-протиставні відношення. Семантико-синтаксична домінанта релігійного стилю у відомих нам дослідженнях не визначалася.

Для з'ясування семантико-синтаксичної домінанти гомілій ми вважали за необхідне провести квантитативний семантико-синтаксичний аналіз тексту, а саме:

- встановити основні семантичні площини вживаної у гоміліях лексики;
- визначити пріоритетні для вказаного жанру синтаксичні засоби (види складносурядних і складнопідрядних речень, інфінітивних і дієприкметникових зворотів, що їх заміняють, а також питальних речень, оскільки вони мають обставинну, означальну чи з'ясувальну семантику і, таким чином, відображають логіко-сміслову спрямованість тексту).

Матеріалом дослідження послужили тексти тлумачних проповідей Івана Золотоустого давньогрецькою мовою із циклів “Бесіди на книгу Буття” і “Бесіди на Дії апостолів” загальним обсягом близько 400 сторінок. Обрані цикли належать до різного часу і періодів діяльності святого: “Бесіди на книгу Буття” були виголошені у 388 р. в Антіохії, “Бесіди на Дії апостолів” – у 400 р. в Константинополі.

Семантичні площини лексики, що вживається у тексті, зумовлені як змістовим наповненням, так і його цільовим призначенням.

Оскільки гомілія за жанровим визначенням тісно прив’язана до тлумаченого уривка Святого Письма, то у досліджуваних текстах велика вага лексики, заданої цим уривком. Це яскраво виявляється при порівнянні статистичних результатів словникового складу проповідей двох циклів: у “Бесідах на книгу Буття” розглядається створення Богом світу, тому багато разів вживаються слова $\delta\eta\mu\omicron\upsilon\rho\eta\acute{\epsilon}\omega$ *творити* 133 / 0 (тут і далі перша цифра вказує, скільки разів слово зустрічається у “Бесідах на книгу Буття”, друга цифра – у “Бесідах на Дії апостолів”), $\delta\eta\mu\omicron\upsilon\rho\eta\mu\alpha$ *витвір* 25 / 0, $\delta\eta\mu\omicron\upsilon\rho\eta\acute{\iota}\alpha$ *творіння* 54 / 1, $\delta\eta\mu\omicron\upsilon\rho\eta\acute{\omicron}\varsigma$ *Творець* 68 / 0, $\pi\lambda\acute{\alpha}\sigma\sigma\omega$ *ліпити* 39 / 3, назви окремих створених явищ і речей: $\gamma\eta$ *земля* 316 / 56, $\epsilon\rho\pi\epsilon\tau\acute{\alpha}$ *плазуни* 31 / 0, $\eta\mu\epsilon\rho\alpha$ *день* 195 / 86, $\nu\acute{\upsilon}\xi$ *ніч* 32 / 10, $\sigma\upsilon\rho\alpha\nu\acute{\omicron}\varsigma$ *небо* 137 / 77, $\pi\epsilon\tau\epsilon\iota\nu\acute{\alpha}$ *птахи* 28 / 0, $\sigma\pi\acute{\epsilon}\rho\mu\alpha\tau\alpha$ *насіння* 55 / 5, $\acute{\upsilon}\delta\alpha\tau\alpha$ *води*, $\acute{\upsilon}\delta\omega\rho$ *вода* 93 / 22 та ін. Такі слова, як $\gamma\eta$, $\eta\mu\epsilon\rho\alpha$, $\nu\acute{\upsilon}\xi$, $\sigma\upsilon\rho\alpha\nu\acute{\omicron}\varsigma$, $\acute{\alpha}\nu\theta\rho\omega\pi\omicron\varsigma$ *людина* 265 / 131, $\gamma\upsilon\nu\acute{\eta}$ *жінка* 168 / 46, $\pi\alpha\rho\acute{\alpha}\delta\epsilon\iota\sigma\omicron\varsigma$ *рай* 93 / 6, звичайно, можуть траплятися і в текстах, не пов’язаних з актом творіння, проте їх частотність залежить саме від змістового наповнення тексту. Як бачимо, названі лексеми у декілька разів рідше чи взагалі не представлені у гоміліях другого циклу. Натомість, у “Бесідах на Дії апостолів”, у яких йдеться про діяльність першої Церкви, актуалізується лексеми $\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda\omicron\varsigma$ *ангел* 20 / 48, $\alpha\pi\acute{\omicron}\sigma\tau\omicron\lambda\omicron\varsigma$ *апостол* 2 / 112, $\acute{\epsilon}\theta\nu\omicron\varsigma$ *народ*, *плем’я* 6 / 30, $\epsilon\upsilon\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\acute{\iota}\zeta\omicron\mu\alpha\iota$ *благовістити* 0 / 14, $\epsilon\upsilon\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\acute{\iota}\omicron\nu$ *Євангеліє* 6 / 33, $\kappa\eta\rho\upsilon\tau\tau\omega$ *проповідувати* 2 / 21, $\lambda\omicron\acute{\omicron}\varsigma$ *народ* 3 / 38, $\Pi\nu\epsilon\upsilon\mu\alpha$ *Дух* 65 / 186, мало представлені у

першому циклі. Інакше ніж змістовим чинником, ми не можемо пояснити різку відмінність у частотності наведених слів, хоча самі по собі вони загалом притаманні для релігійних текстів.

Як жанр релігійного спілкування, гомілія передбачає вживання сакральної і пов'язаної з церковною діяльністю лексики. Проте сучасний поділ сакральної лексики на богословську термінологію, біблеїзми та загальноновживані слова із семантичним зсувом [12, с. 8] не зовсім придатний для матеріалу давньогрецької мови. По-перше, тому, що богословська термінологія у її вузькому значенні у той час ще не виробилася. По-друге, майже вся ця лексика вживається у Біблії і може вважатися біблеїзмами, якщо під цим терміном мати на увазі її походження із тексту Святого Письма [16, с. 348]. По-третє, християнський світогляд і християнські поняття входили у грецьку мову більш простим і природним шляхом, ніж століття по тому, скажімо, у слав'ян, куди прийшла не тільки віра, а й вже усталена лексика (е. г., слова *ангел*, *апостол*, *Євангеліє* запозичені з грецької мови і не мають українського еквівалента), тому більшість слів і словосполучень на позначення релігійних понять виникали на основі вже наявних мовних засобів шляхом певної видозміни чи переосмислення. Таким чином, до сакральної лексики ми включаємо загальновідомі богословські найменування, сталі словосполучення на позначення осіб, релігійних понять і дій, біблеїзми (під якими розуміємо власні імена і назви біблійного походження), переносні назви Бога та Його антипода. Квантитативний аналіз підтверджує значну вагомість сакральної лексики у гоміліях Івана Золотоустого, наприклад: *Δεσπότης Господь* 188 / 10, *Θεός Бог* 505 / 420, *Κύριος Господь* 100 / 99, *το Πνεῦμα το ἅγιον Святий Дух* 65 / 186, *Χριστός Христос* 58 / 207.

Для реалізації дидактичного завдання, гомілія обов'язково містить морально-етичну та експресивну лексику. До морально-етичної лексики відносимо:

– назви вад і чеснот (*αδηφαγία ненажерливість*, *ακολασία сваволя*, *θυμός гнів*, *μέθη п'янство*, *μίσος ненависть*, *παρανομία беззаконня*, *φθόνος заздрість*; *αγάπη любов*, *αρετή чеснота*, *γαλήνη спокій*, *πραότης покірливість*, *πειθώ покора*, *σωφροσύνη розсудливість*, *υπακοή послух*, *χαρά радість* тощо);

– назви ментальних та сенситивних здатностей людини (*αἴσθησις почуття*, *άνοια безумство*, *δύναμις сила*, *διάνοια думка*, *επίγνωσις пізнання*, *λογισμός розум*, *συνήθεια звичка*, *φροντίς розуміння*, *φύσις природа*, *суть* та ін.);

– назви моральних аспектів та наслідків діяльності (*αἰτία причина*, *ανταπόδοσις відплата*, *απολογία виправдання*, *άφεσις прощення*, *βλάβη шкода*, *δίκη право*, *кара*, *παρακοή переступ*, *ωφέλεια користь* та ін.).

Експресивно-оцінна лексика у текстах чітко розділяється на позитивну і негативну. Позитивна найбільше вживається для опису Бога: *ο σοφος δημιουργός мудрий Творець* (G3α, 15β), *ο αριστοτέχνης Θεός найкращий майстер Бог* (G3β, 11β, 15γ), *ο φιλόανθρωπος Θεός людинолюбний Бог* (G3β, 4α, ζ, 10β, 11δ, 17η, 18α, δ; A1ς, ζ, 18α), *ο φιλόανθρωπος Δεσπότης людинолюбний Господь* (G5β, γ, 6β, 8β, 10α, 12γ, ε, 13δ, 14γ, 15β, 16ς, 17α, 18β, 19β, δ, 20γ, ε), *ο φιλόστοργος Πατήρ люблячий Отець* (G18β). Оцінка дій, постанов Бога, людей, які догодили Богу, дається за допомогою прикметників *άγιος святий* (28 / 25 – крім назви *το Πνεῦμα το ἅγιον*), *άφατος неймовірний*, *несказаний* (60 / 0), *απόρρητος невимовний* (15 / 3), *θαυμαστός дивний*, *дивовижний* (29 / 38), *μακάριος блаженний* (100 / 13), *υψηλός високий* (8 / 9). Схвальна лексика стосується дій, станів, якостей, ознак, які є чеснотами з погляду християнського вчення: *αγαθός добрий*, *αγαθότης*, *αγαθωσύνη доброта*, *αγαπάω любити*, *αγάπη любов*, *αγάπητος улюблений*, *άμεμπτος бездоганний*, *ανεξικακία довготерпіння*, *αξιόπιστος надійний*, *ελεημοσύνη милосердя*, *μακροθυμία терплячість*.

Іронічні, зневажливі та презирливі відтінки з'являються, коли проповідник говорить про язичників, еретиків чи неправильні дії самих парафіян. Проте оцінка дається не людським особистостям, а неправильним поглядам і поведінці. Ми б визначили таку експресивність не як зневагу і приниження, а як обурення. Найчастіше у висловлюваннях проповідника звучать такі сильні негативні характеристики, як *αγνώμων, άλογος, ανόητος, μωρός, ασύνετος* *нерозумний, нерозсудливий, безглуздий, μάταιος* *безумний, μανικός* *божевільний, έκφρων* *збожеволілий; παραφροσύνη, άνοια, απόνοια* *безумство, αφροσύνη, αλογία* *нерозсудливість, безглуздість, μανία,* *φρενοβλάβεια* *божевілля; αισχρός* *ганебний, ασήμων* *непристойний, ασχώνη* *сором, безчестя, αδοξία* *безчестя, κακός, φαυλος* *поганий, πονηρός* *лукавий, ασεβής* *нечестивий, παμμίαρος* *дуже нечестивий, μοχθηρός* *нещасний, αδόκιμος, άθλιος* *жалюгідний.*

Окремою групою виділяємо лексику, що відображає комунікативну ситуацію, а саме – безпосереднє усне спілкування з метою пояснення і впливу. Такі слова виділяються на основі високої частотності їх вживання у текстах. Це – *verba dicendi* (*λέγω* зустрічається 824 / 1173 рази відповідно за циклами, *φησίν* *каже* 399 / 423, *διαλέγομαι* *розмовляти* 59 / 66, *φθέγγομαι* *промовляти* 37 / 45), *verba cogitandi* (*αναγινώσκω* *читати* 24/ 23, *γινώσκω* *знати* з різними префіксами 57/ 52, *διδάσκω* *навчати* 131/ 49, *διδασκαλία* *повчання* 88 / 22, *μανθάνω* *навчатися* 116 / 99, *μυμήσκομαι* *нагадувати* 11 / 25, *μνήμη* *пам'ять* 22 / 5, *μνημονεύω* *пам'ятати* 19 / 10, *οίδα* *знати* 149 / 134), *verba sentiendi* (*οράω* *вживається* 425 / 494 разів, *σκόπει* *дивись, будь уважним* 42 / 22; *δείκνυσιν* *показує* 22 / 64, *ακούω* *слухати* 130 / 211 разів відповідно), *verba voluntatis* (*βούλομαι* *хотіти* 218 / 138, *παρακαλώ* *просити* 56 / 30, *δει* *слід* 60 / 144, *πρόσῃκει* *належить* 28 / 5).

Робимо висновок, що частотність уживання окремих лексем має значення для характеристики жанру гомілії лише за умови врахування її функціональної зумовленості. Змістове наповнення і відповідна лексика у гоміліях може бути різною, проте зумовлені жанровим призначенням прошарки лексики, а саме: сакральна, морально-етична, емоційно-оцінна та комунікативно задана (мовлення, мислення, волевиявлення, сприйняття) лексика характеризують будь-який текст вказаного жанру.

Проведений квантитативний аналіз семантико-синтаксичних відношень засвідчив неможливість виділення єдиної семантико-синтаксичної домінанти досліджуваних текстів, оскільки за частотністю вживання у “Бесідах на книгу Буття” перше місце займають причинно-наслідкові відношення, друге і третє ділять видільно-протиставні і суб’єктно-об’єктні відношення, а в “Бесідах на Дії апостолів” частотність видільно-протиставних відношень наближається до причинно-наслідкових.

Причинно-наслідкові відношення виражаються підрядними реченнями зі сполучниками *επειδή, επει* *оскільки, тому що, διό* *тому, діоти, όθεν* *тому, з цієї причини, ότι* *тому що, ώστε, ως* *так що;* прямими і непрямыми питаннями, які вводяться питальними словами *τί; πως; πόθεν; διατί; чому?*; зворотом *genetivus absolutus*; інфінітивними конструкціями з прийменниками *διά+acc., από+gen., εκ+gen., παρά+acc.:* *Πως ουν επιστεύθη, φησίν; Οτι αυτος ο θεραλευθεις εκήρυττε την ευεργεσίαν; “Чому ж йому повірили?” – скаже [хтось]. – Тому що сам зілений сповіщав про благодіяння* (A8β). Сполучник *γάρ* *тому що, бо, адже* особливо широко використовується, інколи за значенням наближаючись до частки чи вставного слова, проте при цьому він все-таки вводить обґрунтування або пояснення якоїсь думки, через що ми вважали правомірним тлумачити переважну більшість випадків вживання вказаного сполучника як такого, що вводить підрядне речення причини (виняток

становлять незначна кількість питальних речень, де γάρ набуває значення підсилювальної частки *дійсно, справді, же*): Ουδεν γαρ αρετης ισον, αγαπητέ, αὐτη γαρ ημας και εν τω μέλλοντι αιωνι της γεέννης εξαρπάζει, και της βασιλείας των ουρανων ημιν την απόλαυσιν χαρίζεται... *Адже нічого нема рівного благочестю; бо воно нас і у майбутньому віці врятує від гесни і дарує нам винагороду Небесного Царства...* (G8ς). Також було враховано вживання часток із наслідковою семантикою, а саме άρα, ουν, γουν, ουκουν, τοί, τοίνυν, δή.

Частотність речень і конструкцій із зазначеною семантикою становить у середньому в “Бесідах на книгу Буття” 88,5 вживань в одній гомілії, у “Бесідах на Дії апостолів” 108,8 вживань.

Причинно-наслідкова семантика посилюється вживанням слова αιτία у виразах на зразок την αιτίαν μανθάνω (G2γ), την αιτίαν διδάσκω (G3α, 4γ, 10ς), την αιτίαν λέγω (G9β, A3α, 11γ, 15α, 19ε), την αιτίαν παραδηλώω (G15α), τουτο αιτία γίνεται, τουτο αιτία εστι (G1β, 1γ, 13β, 17δ, A2ε, 13γ, 17β, 20α).

Суб’єктно-об’єктні відношення виражаються підрядними реченнями зі сполучниками ότι, ως, зворотами accusativus cum infinitivo, nominativus cum infinitivo, accusativus cum participio, nominativus cum participio, прямими і непрямими питаннями із питальними словами τίς; *хто?* τί; *що?* ει; *чи?*: Διά τοι τουτο και η θεία Γραφη προεδυια το προς πλάνην των ραθύμων επιρρεπές, μετα τρεις ημέρας διδάσκει ημας τούτου του στοιχείου την δημιουργίαν γεγενησθαι... *Тому-то й божественне Писання, передбачаючи схильність легковажних [людей] до омани, вчить нас, що створення цієї стихії сталося через три дні...* (G6δ). Частотність зазначених форм становить у середньому в “Бесідах на книгу Буття” 63,7 вживань в одній гомілії, у “Бесідах на Дії апостолів” 85,35 вживань.

Важливість ролі суб’єктно-об’єктних відношень у тексті гомілій підтримується високою частотністю предикатів, що виражають процеси озвучення, коментування, роз’яснення, акцентування уваги, сприйняття, розуміння, застосування Святого Письма, про що ми говорили вище. Відповідно до статистичних даних і жанрового призначення, основне семантичне поле гомілій можемо визначити як “мовлення з метою повчання”.

Висока частотність речень із видільно-протиставними семантико-синтаксичними відношеннями, з одного боку, зумовлена антагонізмом релігійного світогляду, з іншого – функцією виділення, відповідно й експресії і впливу, які реалізують персвазійне завдання гомілій.

Формальними засобами вираження протиставних відношень у тексті є сполучники αλλά *a, але*, ου / μή – *αλλά не – a, ου / μη μόνον – αλλα και не тільки – a й, μέν – δέ з одного боку – з іншого боку, ... – же*, όσω – *τοσοῦτω чим – тим*, ει – *πόλλω μαλλον якщо – тим більше*, δέ – *же*: Ουχ απλως ουδε εικη τουτο γεγένηται, αλλα και τουτο σοφως και κατα την άφατον αυτου φιλανθρωπίαν Не просто так і не необдумано це сталося, але і це у мудрості й через Його величезну любов до людини (G1γ). Таке виділення є засобом емоційного впливу, при чому у наказах і закликах він посилюється завдяки прихованій антитезі правильне / неправильне. Середня кількість вживань вказаних сполучників в одній проповіді складає 63, 8 у “Бесідах на книгу Буття” і 102, 45 у “Бесідах на Дії апостолів”.

Протиставлювані частини можуть містити лексичні чи граматичні антоніми, як наприклад: Καθάπερ γαρ πατηρ φιλόστοργος ο κοινος απάντων ημων Δεσπότης, βουλόμενος ημας απονίψασθαι τα εν παντι τω χρόνω ημιν ημαρτημένα, και δια της αγίας νηστείας επενόησεν ημιν θεραπείαν. Μηδεις τοίνυν γινέσθω κατηφής, μηδεις στυγνος φαινέσθω, αλλα σκιρτάτω, και χαίρέτω, και δοξαζέτω τον κηδεμόνα των ημετέρων ψυχων,

των ταύτην ἡμῖν τὴν ἀρίστην τεμόντα ὀδόν, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς περιχαρείας ὑποδεχέσθω ταύτης τὴν παρουσίαν – *Адже як люблячий батько, спільний для нас усіх Господь, бажаючи, щоб ми омилися від коли-небудь здійснених гріхів, у святому пості вигадав нам лікування. Отже, ніхто хай не буде смутним, ніхто хай не виглядає похмурим, але хай тішитися і радіє, і прославляє Опікуна наших душ, який проклав нам цей прекрасний шлях, і з великою радістю хай приймає його [посту] початок (G1α).* У наведеному реченні γίνομαι катηφής бути сумним і φαίνομαι στύγνος виглядати похмурим протиставляється σκῆρτάω тішитися і χαίρω радіти.

Таким чином, аналіз семантико-синтаксичних відношень у гоміліях Івана Золотоустого засвідчує підпорядкованість їх функціонування іллокутивним намірам адресанта пояснити і переконати. Саме цим, на нашу думку, пояснюється відсутність однієї семантико-синтаксичної домінанти: єдність і однакова важливість поставлених завдань зумовлює рівновелику частотність причинно-наслідкових, видільно-протиставних і суб'єктно-об'єктних відношень у тексті. Децо умовно можемо визначити функцію суб'єктно-об'єктних відношень як пояснення, причинно-наслідкових – переконання в аспекті аргументації, видільно-протиставних – переконання в експресивно-вольовому вияві. Виходячи зі сказаного, робимо висновок про функціональну складність жанру гомілії, яка засвідчується і на рівні її мовленнєвої реалізації.

Перспективу досліджень вбачаємо у виявленні семантико-синтаксичної домінанти інших жанрів релігійних текстів з метою встановлення семантико-синтаксичної домінанти релігійного стилю загалом.

Л і т е р а т у р а :

1. *Аникушина М. В.* Когнитивно-дискурсивные особенности современной англоязычной проповеди: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Аникушина Мария Вячеславовна. – Белгород, 2010. – 21 с.
2. *Бугаева И. В.* Религиозная коммуникация [Электронный ресурс] / И. В. Бугаева. – Режим доступа : <http://www.portal-slovo.ru/philology/39040.php>.
3. *Бурцев В. А.* Дискурс русской православной проповеди : автореф. дисс. на соискание науч. степени докт. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Бурцев Владимир Анатольевич. – Елец, 2012. – 50 с.
4. *Ермоленко С. Я.* Семантико-синтаксическая доминанта функционального стиля / С. Я. Ермоленко // Функциональная стилистика : теория стилей и их языковая реализация. – Пермь : Изд-во Перм. ун-та, 1986. – С. 29–34.
5. *Звездин Д. А.* Православная проповедь как жанр церковно-религиозного стиля современного русского литературного языка : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Звездин Дмитрий Александрович. – Челябинск, 2012. – 20 с.
6. *Ивойлова Н. Ю.* Строй текста современной христианской проповеди : на материале английского языка : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Ивойлова Надежда Юрьевна. – Ярославль, 2003. – 17 с.
7. *Истомина И. А.* Современная православная проповедь: стилистическая и прагматическая специфика : автореферат дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Истомина Илона Анатольевна. – Екатеринбург, 2013. – 24 с.
8. *Ицкович Т. В.* Православная проповедь как тип текста : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Ицкович Татьяна Викторовна. – Екатеринбург, 2007. – 24 с.
9. *Кот С. О.* Дискурсивний аналіз проповіді як морально-духовного жанру словесності (на матеріалі православної Різдваної проповіді) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10. 02. 02 “Російська мова” / Кот Сергій Олександрович. – К., 2006. – 20 с.

10. Крылова И. А. Современная православная проповедь в функционально-стилистическом аспекте : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Крылова Ирина Алексеевна. – СПб., 2005. – 19с.
11. Расторгуева М. Б. Речевой жанр церковно-религиозной проповеди: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Расторгуева Марина Борисовна. – Воронеж, 2005. – 26 с.
12. Рудік І. В. Англomовна проповідь як специфічний вид мовленнєвого акту (фоностилістичне дослідження) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Рудік Ірина Валеріївна. – Одеса, 2005. – 19 с.
13. Савин Г. А. Коммуникативные стратегии и тактики в речевом жанре современной православной проповеди : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Савин Геннадий Александрович. – М., 2009. – 26 с.
14. Салахова А. Г. Речевые стратегии и средства их реализации в современных христианских немецкоязычных проповедях : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Салахова Аделина Гюль-Балаевна. – Уфа, 2006. – 23 с.
15. Ушаков В. В. Реализация прагматической функции просодии в английских проповедях : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Ушаков Виталий Викторович. – М., 2009. – 18 с.
16. Шевченко Л. І. Інтелектуальна еволюція української літературної мови: теорія аналізу / Л. І. Шевченко. – К. : Київ. ун-т, 2001. – 478 с.
17. Wojtak M. Indywidualna realizacja wzorca gatunkowego kazania / M. Wojtak // Stylistyka XI. – Opole, 2002. – S. 413–431.

Крокис А. М. Семантико-синтаксическая доминанта гомилий Иоанна Златоуста.

Статья посвящена анализу семантико-синтаксической доминанты гомилии как жанра религиозного текста. Установлены основные тематические группы лексики и приоритетные синтаксические средства, употребляемые в гомилиях Иоанна Златоуста. Отмечена обусловленность функционирования языковых единиц экстралингвистическими факторами, в частности иллокутивными намерениями автора.

Ключевые слова: религиозный текст, гомилия, Иоанн Златоуст, семантико-синтаксическая доминанта.

Krokis A. M. Semantic-Syntactic Dominant of John Chrysostom's homilies.

The article is dedicated to the analysis of semantic-syntactic dominant of homily as a genre of religious texts. The basic semantic planes of vocabulary and priority syntactic facilities used in John Chrysostom's homilies are set. The conditionality of functioning of language units is explained by extralinguistic factors, in particular by illocutive intentions of the author.

Keywords: religious text, homily, John Chrysostom, semantic-syntactic dominant.

Кувшинова Н. М.

**Национальный педагогический университет
имени М. П. Драгоманова**

ОСОБЕННОСТИ ПРОИЗНОШЕНИЯ НЕМЕЦКИХ ГЛАСНЫХ ЗВУКОВ ПО СРАВНЕНИЮ С РУССКИМИ

В статье проанализировано состояние проблемы изучения фонетики немецкого языка; определена специфика реализации и функционирования вокалической системы произносительного стандарта гласных звуков немецкого языка по сравнению с русским; представлен анализ, который позволил автору продемонстрировать широкий спектр фонетических процессов. Проведенное